

Johann Joachim Bellermann Johann Jacob Friedrich Sinnhold

Pavca De Inscriptionibvs Hebraicis Erfordiae Repertis

**Particvla II : Academiae Electoralis Erfordiensis Rector Joann. Jac. Frid.
Sinnhold, Cvm Senatv Academico Ad Resvrrrectionis Dom. I. C. Memoriam Sancte
Celebrandam Cives Exhortantvr**

Erfordiae: Litteris Goerlingianis, 1794

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn1757160353>

Band (Druck) Freier Zugang

CIc-571⁴⁽²⁾

ACADEMIAE ELECTORALIS ERFORDIENSIS
RECTOR
IOANN. IAC. FRID. SINNHOLD,
CVM
SENATV ACADEMICO
AD
RESVRRECTIONIS DOM. I. C.
MEMORIAM
SANCTE CELEBRANDAM
CIVES EXHORTANTVR.

IN EST DE INSCRIPTIONIBVS HEBRAICIS ERFORDIAE REPERTIS, PARTICVLA II.

ERFORDIAE 1794.
LITTERIS GOERLINGIANIS, ACAD. TYPOGR.

CIC-5714(2)

UNIVERSITÄT ROSTOCK
PHYSIKALISCHES INSTITUT
JOHANN JAC. LUDW. EINHORN
KONIGL. AKADEMIE
PHYSIKALISCHES INSTITUT
ROSTOCK
KONIGL. AKADEMIE
PHYSIKALISCHES INSTITUT
ROSTOCK

PHYSIKALISCHES INSTITUT
ROSTOCK
KONIGL. AKADEMIE
PHYSIKALISCHES INSTITUT
ROSTOCK

DE
INSCRIPTIONIBVS HEBRAICIS ERFOR-
DIAE REPERTIS.

PARTICVLA II.

Cum nuperrime Vos, *Commilitones dilectissimi!* ad Sacra Iesu Christi natalia pie celebranda exhortaremur, de inscriptionibus hebraicis, hic Erfordiae repertis, nonnulla sumus praefati. Annuente diuino numine, aetas nostra in id tempus incidit, quo dies festos anniuersarios nomine resurrectionis nostri saluatoris agimus; animus itaque nobis est illam materiam de cippis iudaicis inceptam proseguendi. Describentes hos lapides indicabimus loca, quibus cuilibet amatori antiquitatis eos videre licet, explicationemque, vt studiosi in hebraicis parum versati alios cippos sibi fortassis obuios simili modo eruere queant, sumus adiecturi; praecipue, quia haec monumenta huc vsque nec collecta nec descripta sunt, cum tamen ad historiam Iudaeorum Erfordiensium medii aevi, ad Palaeographiam hebraicam, artis, antiquitatis et consuetudinum cognitionem aliquid facere videantur.

Interpretatio talium monumentorum variis laborat difficultatibus. Primum, omnia fere verba vna serie, absque intervallis et signis distinctionis scribuntur. Deinde, formae quarundam litera-

A 2

rum

rum in libris impressis iam iam affines, in istis lapidibus ob maiorem formae affinitatem, difficilius distingui possunt, in quibus praecipue ב et כ, ג et נ, ד et ך, ד et ר, ה et ח, ו et ן, ו et ן, מ et נ, מ et קי *) nomino. Porro, varia scribendi compendia, quae saepissime vnica dictionis litera notantur, addita superne apicula, (corona seu anguli signo) sunt immixta. Quarto, abbreviationes istae non certa vbique significatione gaudent, vt multo magis varias explicationes admittant, ipsis Iudaeis non vniam eandemque resolvendi abbreviaturas rationem sequentibus. Quinto, auctores Iudaici haud pauci Paronomasiam, verborum lusus, eorumque detortiones, elegantiam styli putantes, saepe hoc fuco verum inscriptionum sensum obscurant. Denique, a vero neutiquam abhorret, quod ex sculptorum inscitia et imperitia varia sphalmata passim fuerint commissa; sicut etiam apud nos illi, quibus monumentorum exsculpendorum negotium datur, saepissime litera-

*) In WOLFGANGI LAZII opere doctissimo *De aliquot gentium migrationibus*, sedibus fixis, reliquiis etc. Basileae 1572 Fol., cuius pagina 19ma quatuor inscriptiones antiquas in agro Grumpendorfensi, haud procul a Vienna detectas, exhibet, iidem errores lectorem offendunt. Primum e. g. monumentum sic sonat:

קירדכי קיווג הגדול

quod esse deberet:

מרדכי מווג הגדול

Mardochai e Sug (nom. propr.) magnus etc. similique modo מ cum קי, ה cum ח, ו cum ן, (e. g. ווינטרא ווינטרא loco Vintera, nom. propr.) vigies adhuc confunduntur. — Mirum est, quod has inscriptiones false expressas M. PAUL. IAC. ECKHARDUS in libro *Duo perantiqua monumenta ex agro Iutrebocensi eruta* etc. Wittembergae 1734 in 4. pagina 9na fere eodem modo protulerit. Qui cippos ipsos adspexit, facile explicabit, quomodo aliquis talia perperam tangere queat.

5

literarum rudes, in errore deprehenduntur. — Quae cum ita sint, interpretis error forte commissus aestimatori rerum aequo excusandus videbitur.

Tribus cippis in programmata nupero consideratis, nunc ad quartum accedimus.

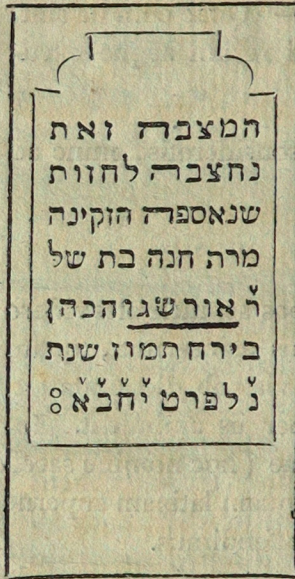
IV

In coemeterio Michaelitano quatuor cippos sepulchrales videre licet, quos vero temporis dentes non minus arrosent, quam praetereuntium pedes attriuerunt; his enim via sub dio strata est, ita ut in templum S. Michaelis intrantes super iis ambulent. Introeuntes per Sacellum S. Trinitatis et Mariae (hoc nomine sacellum adiacens, secundum inscriptionem antiquam latinam superne collocatam, est insignitum) hoc ordine eos offendimus.

Primus omnium maxime tritus lapis perpauca tantummodo literas, quae distingui possunt, exhibet. Octo literarum hebraicarum lineas insculptas fuisse, discernere licet. Ab primae lineae initio literae כצין, (fortassis כציון, i. e. in epitaphio) adhuc extant; in fine vero תנצבֿה. Quid haec scribendi compendia, ex Iudaeorum pronuntiatione *Rofche theimofs* ראשי תיבות i. e. initia vocabulorum, sibi velint, in praecedente programmata pag. 14. explicauimus.

V

Secundus horum quatuor cipporum haud longe abest a primo, duobus tantum lapidibus aliis interpositis, satis bene conseruatus, ita ut maxima literarum pars distincte legi, reliqua autem e nexu solui queat. Maiore lapidis duritie et profundiore caelatura hic prae reliquis conseruatus est. Hoc epitaphium sic habet:

Id est:

Saxum hoc
excisum est in memoriam illius,
quae mortua est in senectute,
Dominae Annae, filiae
Rabbi Orsegu sacerdotis,
mense Thamus, anno (Chr. 1290.)
50mo, secundum computum minorem.
Sit portio eius in domo Dei!

Quaedam notae:

1) לחוות, proprie, ad videndum seu adspiciendum, scilicet animo, i. e. ad recordandum, seu, in memoriam. Vt Hebraeis saepe est $\tau\omicron$ dicere idem quod $\tau\omicron$ cogitare, scilicet dicere animo, eadem ratione $\tau\omicron$ videre significat $\tau\omicron$ recordari.

2) שנאספה propr. quae congregata est, scilicet ad patres, אל אבות, inde, quae mortua est.

3) זקניה a) mulier senex; b) ex Rabbinismo: auia, quae significatio etiam huic loco congrua est, proles enim larga et nepotes in vxorum honorem laudemque cedunt. Iudaei dicunt *Sikni*, auus meus, et *Siknossi* זקנתי, auia mea. In versione allata itaque loco *in senectute*, si malueris *ut auia*, ponere potes.

4) חנה est nomen foemininum, e. g. vxoris Elcanae, 1 Sam. 1, 2. vulgo Hanna; a rad. חנן gratiosus fuit.

5)

5) חמון mensis Thamus maximam partem in nostrum Iunium incidit.

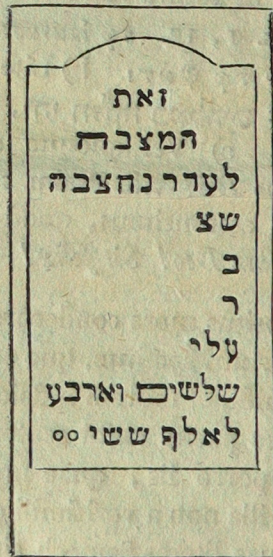
6) נון coronatum: quinquaginta. Additis 240 et millenario, habes 1290 aerae Christianae.

7) חלקך יהי חלקך multifariam explicari possunt haec scribendi compendia: a) יהי חלקך בחור, et quia sermo est de foemina חלקה, sit portio eius in luce! portio autem seu pars, sors, eodem sensu vsurpatur, quo κληρος in versione graeca LXX et in N. Test., vbi pro omni, quidquid alicui contingit siue sorte, siue hereditate, siue alio modo, et praecipue pro felicitate in futura vita sumitur; qua cum dictione conferre iuuabit Coloss. 1, 12. τῷ ἰκανοσάντων ὑμᾶς εἰς τὴν μερίδα τῶν κληρῶν τῶν ἁγίων ἐν τῷ φωτί. b) Literae initiales explicari etiam possunt hoc modo: יהי חלקך באלהים, sit portio eius cum Deo! Ios. 22, 25. 27. c) Vel quoque sic: יהי חלקך בבית אלהים, sit portio eius in domo Dei! vid. Psalm. 122, 1. Eccles. 4, 17. Hoc tertium in textum assumimus, quod nil aliud est quam *Vivat apud Deum! Vivat cum Deo! Sit felix!*

8) Vterque circellus, alter alteri impositus mera condecoratio esse potest. Si vero perpendimus et angustum spatium, quo sculptori labor nascebatur hos circellos intrudendi, et morem iudaicum fere vbiq̄ue ingeniosis argutijs ludendi, nec paene vllibi sententia carentia ornamenta adiucendi, collatis porro ijs, quae nuper ad cippum primum attulimus, hypothesis illa non a verisimili omnimode abhorret, quod circelli fortassis duas literas Samech significant, Selah Selah innuentes, quas sculptor ob spatii penuriam vnam alteri super imposuerit. Ceterum nobis non litigandi mens est, si quis eas pro signis sensu destitutis habere malit.

VI.

Lapis tertius in coemeterio Michaelitano a latere sinistro antea descripti situs est, eiusdem magnitudinis, trium pedum rhenanorum longitudinis et duorum latitudinis. Lapidis materia minus dura calcantibus sensim sensimque terentibus tot pedibus resistere non valuit, adeo ut multo magis literarum maxima pars evanuerit. Cum hic lapis transverso modo in semita stratus est, uti tres reliqui, ita ut ambulantes in ea medias lineas praecipue attenuauerint, linearum duntaxat prima et secunda, octava et nona dignosci possunt. Res sic se habet:

Hoc
saxum
mortuo desiderato excisum est,
qui
.
.
anno trigesimo quarto
millenarii sexti. Selah!

Annus 5034^{ms} a creatione mundi secundum numerum Iudaeorum coincidit in annum 1274 aerae christianae.

VII.

VII.

Quartus denique cippus paululum remotior ab antecedente, versus domum Pastoris spectat. Huius lapidis durities trituram fere continuam absque dubio contumaciter contempsisset, nisi caelum seu scalprum, cui durissimus lapis resistere nequit, nouam inscriptionem addere tentasset. Est quasi codex rescriptus, cuius noua inscriptio superaddita priorem fere oblitterauit. Negotium, si parua cum magnis comparare licet, simile illi, quod Knittelius in explicanda versione gothica Vlphilae adhibuit, impendere necesse fuit, vt hoc erueremus:

Nono
et vigesimo die mensis
Thamus sepultus est doctor noster do-
minus
Iechiel, qui occisus est,
filius Rabbi Mosis sacerdotis
anno 97 computationis minoris (1337
Chr.)
S. A. E. L. I. F. V.

Notae:

- 1) לִירָה ex mente nostra est ליר
- 2) Litura in tertia linea, vt nobis verisimile est, sic expletur:
הָהָרַ , i. e. הַחָכֵם הַגָּדוֹל רַבִּי רַבִּי הָהָרַ

B

רַבִּינוּ

הַקְּדוֹשׁ הַרַב רַבְּנֵי מְהַרְרֵי et מוֹהַרְרֵי (Meharrer et Muharrer) i. e. מוֹהַרְרֵי וְרַבְּנֵי הַרַב רַבִּי doctor noster et dominus noster, magnus ille Rabbi.

3) הַנְּהַרְגַּי qui occisus est; quanam occasione seu quonam auctore, epitaphium non explicat. Forte respicit ad turbulenta tempora illa, quae hoc, praecedentibus sequentibusque annis Erfordiae atrocissima fuerunt, in quibus hic Iechiel diem obiit supremum. Si res quaedam illis temporibus ad manus veniebat, haud raro vel brachiorum pedumque debilitatione vel vitae priuatione conficiebatur. Causa in damnum Iudaeorum sic iudicata, Erfordiensis placati in congressione occisum Iudaeum a suis sepeliri facile permittebant, etiam cohonestari cippo, ipsis forte ignoto *). Si haec nostra explicatio vni alteriue displicet, legere potest, ob affinitatem formae רַח Resch cum רַח Daleth, הַנְּהַרְגַּי, vt sit nomen proprium, *Hanhadag*; ceterum hoc nomen proprium in WOLFII bibliotheca hebraica, BUXTORFIO aliisque frustra quaesiuimus, quanquam in Wolfio 27 Iechieles nominati describuntur.

4) Vestigia literarum lineae quintae lubrica formam allatam habent. Prima lineae pars quidem conuenit, vt nobis initio in mentem venit, cum בְּחַמְשָׁה, aliisque nominibus, vera autem resolutio haec esse videtur: בֶּרֶךְ מֹשֶׁה הַנָּהוּן filius Rabbi Mosis sacerdotis.

5)

*) Duodecim vix annis postea elapsis, anno scilicet 1549 quinque vel sex millia Iudaeorum, testibus libris chronicis, e. g. S. Petrino, aliisque libris, e. g. Falkensteinio, Gudeno etc. cremarunt et trucidarunt Erfordiensis. Videatur Falkensteinii hist. crit. et dipl. ciuitatis Erfurtensis, e. g. p. 213 seq. GUDENI historia Erfurtensis, pag. 103. collato eo, quod cel. DOMINICUS in libro suo praeclaro: Erfurt, nach seinen geogr. etc. Verhältnissen, Tom. I. et pag. 312. ad annum 1537 et pag. 321 seq. allegauit.

5) יז est 97. qui annus respondet 1337mo aerae christianae.

6) Sit *Anima Eius Ligata In Fasciculo Viuentium!*

Quos quatuor lapides nuperrime depingentes optauimus, vt ecclesiae inspectores, eos e via strata auferendo et ad parietem erigendo olim seruauerint, vel vt huius templi concionatores toties totiesque praetereuntes eos, in praesentem tristem statum nondum redactos, antehac descripserint *). Hanc spem ponebamus praecipue in defunctum Beslerum, reuerendi ministerii quondam Seniorem, huius aedis per quadraginta annos concionatorem, antiquitatum amatorem et in lingua hebraica bene versatum. Locuti itaque sumus hacce de re cum eius nepote, Dno Candidato Weingaertnero, sed hic de his quatuor lapidibus tantummodo vnicum epitaphium descriptum inter aui manuscripta inuenit, et quidem idem, quod adhuc nunc satis perspicue legi potest, et quod sub No. V. adpositum interpretati sumus **). Ceterum hic Weing-

B 2

gaert-

*) Idem optatum iam ante 80 annos protulit WEINRICHIUS, in libro cui titulus est: Kurzgefaste und gründliche Nachricht von den vornehmsten Begebenheiten der uralten und berühmten Hauptstadt Erfurt in Thüringen etc. Frankfurt und Leipz. 1713. 8. pag. 49. „Auf dem „Judenkirchhof hat man noch vor wenig Jahren etliche ebräische Epitaphia gefunden; und ist zu verwundern, dass sich niemand daran gemacht, solche ein wenig aufzusuchen.“ — Cui addimus; In loco eo, in quo Iudaeorum coemeterium quondam situm fuit (i. e. hortus Müllerrianus et Hölscherianus ad vallum inter portam Andreae et Mauritii) nulli amplius cippi hebraici extant. Post Iudaeorum eiectionem ex vrbe hi lapides partim ad murum sub vallo aedificandum consumebantur, partim tanquam res nullius quoquoversum, vt fieri solet, dissipabantur. Hinc patescit, quomodo nunc diuersissimis locis talia rudera inuocantur.

***) Haec monumenta, praecipue V. VI et VII, tanquam tabulas e naufragio seruare, etiam nunc temporis pretium est. Locus illis assignatus in pariete magis idoneus esset quam sub dio in via strata.

gaertnerus duas alias inscriptiones ab auro suo exaratas perhumane nobiscum communicavit, quarum originalia saxa quidem huc usque non inuenimus, quae vero absque dubio hic sunt, cum eas b. defunctus Beslerus in eandem schedulam, quae allatam inscriptionem exhibet, notauerit. Adposituri itaque has cum nostra versione, cum beate defuncti explicatio ex nostra mente non satis recte sit confecta, animaduersiones paucas adspergemus.

VIII.

א	Lapis sepulchralis.
חמיש	Quinto
ימים לירה	die mensis
אלול ביום ד	Elul, feria quarta
נקבר ר' יהיא	sepultus est Rabbi Iechaia,
בר' יהיא שנת	filius Rabbi Iechaiae, anno
קמ"ב לפרט	142 secundum comp. min. (Chr. 1382)
ה' נצ"ב ה'	S. A. E. L. I. F. V.

Notae:

1) א est abbreviatura אָבֵן אֶז, lapis sc. sepulchralis; alias א significat אמן, Amen, quod interdum in cippis, in fine positum, sed plerumque ter repetitum, et cum ס, i. e. Selah coniunctum occurrit.

2) Elul mensis magnam partem in nostrum Augustum incidit.

3) ביום ד die quarto, sc. לשבועה septimanae. Iudaei non tantum diem mensis, sed et diem hebdomadis, expressis verbis saepe indicantes, nominant יום ד Iom dóllet diem Mercurii, d. 4.

Simili modo Syris est אֲבֵן אֶז dies quartus dies Mercurii.

Hoc scribendi compendium in Buxtorffii libro De abbreviaturis hebraicis deest.

4)

4) יהיא nomen proprium Iechaia, satis tritum, vulgo Iehia dictum, inuenies 1 Chron. 15, 24.

5) קמ"ב i. e. $100 + 40 + 2 = 142$. Si addideris 240 habebis 382, hoc est 1382 a Chr. nato.

Periucundum nobis fuit cum a Prof. Hermanno compertum habuimus, quod cippus quidam Erfordiensis hebraicus in libro, cui titulus est: Fortgesetzte Sammlung von alten und neuen theologischen Sachen etc. Sechster Beitrag auf das Jahr 1730, Leipzig, pagina 876, quem librum amanter nobis impertivit, inueniatur. In hoc libro nostra allata inscriptio expressa est, et anonymus addit pagina 877. „Dies Epitaphium ist zu Erfurt in der Karthäuser Kirche an der Wand gefunden worden, und daraus zu schliessen, dass um diese Zeit allerdings noch Iuden in Erfurt gewohnet.“ — Adiuimus coenobium Carthusianum, sed non amplius inuenimus. Reparata ecclesia eodem anno, quo liber ille adparuit 1730, nemo scit, (et quis diuinare potest?) quo abiectus seu contectus sit ille lapis. Visitatio haec nihilo minus nobis magno fuit gaudio, quia fauore cl. Virorum rev. P. Prioris Bradenii et P. Albogardi aliam notatu dignam inscriptionem hebraicam, quae in horto latet, dein describendam, cognouimus.

IX.

Alterum in autographo defuncti Senioris Besleri seruatum epitaphium sic sonat, cui nostram versionem secundum verba expressam addimus.

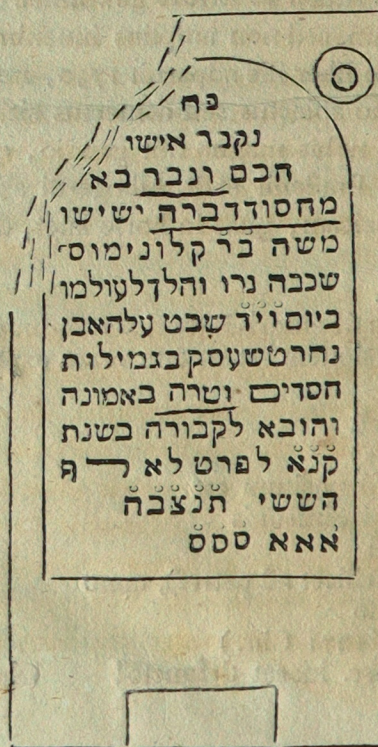
כציון	In cippo sepulchrali	
הזה הקורא	hoc viator (legens)	
יחזה שהוקם	conspiciet id quod positum est	
לראש ר שמעון	iuxta caput Rabbi Simeonis	
בר אשר אשר	fili Ascheris, qui	
נאסף בשנת	congregatus est (scilicet ad patres), anno	
שלשים ואחד	trigesimo et primo	
לאלף ששי	millenarii sexti. (1271 Chr.)	
וזהר עדן	Splendor Edenis sc. luceat defuncto!	Obser-

Observationes.

- 1) הוה construi non potest cum verbo, cui in hac linea adpositum vides, sed cum nomine, *in hoc cippo*; non: haec legens.
- 2) הקורא proprie legens, contemplans, pro quo dicimus viator.
- 3) שהוקם r. קום in Hophal, qui constitutus est.
- 4) Eden, quo primi parentes secundum Mosis relationem ab initio vixerunt, est Hebraeis locus summae felicitatis symbolicus, vti Paradisus, Abrahæ sinus, stellarum coelum, coelestis sedes etc.

X.

Splendidissimum lapidem, paulisper mutilum, in horto monasterii Carthusiani repertum, tredecim lineas exhibentem, coronidis loco sumus adposituri.

Id est:

Hic

sepultus est vir . . .
 sapiens et solers . . .
 reuera pius, valde senex . . .
 Moses filius Rabbi Calonymi . . .
 cuius lucerna extincta est et qui
 abiit ad domum suam
 aeternam,
 feria sexta, die quarto mensis
 Schbat. In lapide hoc
 delineatur is, qui studuit in
 executione
 beneficentiae et commercium
 exercuit sincere,
 et qui conditus est sepulchro,
 anno
 151 (Chr. 1391) ad comp. mil-
 lenarii
 sexti. S. A. E. L. I. F. V.
 Amen, Amen, Amen! Selah,
 Selah, Selah!

Explicationibus grammaticalibus ob spatii penuriam praetermissis, vnicam historicam animaduersionem allegabimus, quae speciminis loco probare potest, cippos hos in historia minime contemnendos esse. De aetate codicum hebraicorum praestantissimorum, in bibliotheca ministeriali, quae hic est, asseruatorum, parum certi constat, quanquam codicum aetas in critica textus hebraici Veteris Testamenti maximi sit momenti. Nomina quidem eorum, qui codices nostros vel exararunt, vel punctis instruxerunt, vel postea possiderunt, passim adscripta inueniuntur, sed tempus, quo vixerunt, non est notatum. Ex his lapidibus aetatem vnus alteriusue scriptoris, punctatoris et possessoris erui posse persuasi sumus, et hic allatus cippus Carthusianus nobis mirum exemplum praebet. In hebraicorum codicum thesauro Erfordiensis, de quo alia occasione fusius loquendi nobis mens est, extat etiam *Masorae codex*, de cuius aetate plane nil scimus, nomen tantum iunioris punctatoris adiectum est. In prima scilicet pagina et in ligatura anteriore characteribus iudaicis verba sequentia leguntur, quae, defectu typorum iudaicorum, hebraicis describemus:

קלנימוס נקדן בן רב אליעזר

i. e. *Calonymus* (Klonimus nakkedan) est *Punctator*, filius Rabbi Elieseris; quo discimus, punctatorem, a codicis scriba diuersum, fuisse quendam Calonymum. Nunc in nostro cippo inuenimus, Mosen, *filium Calonymi* mortuum esse anno 1391. Posito itaque, quod hic ibique nominatus Calonymus sit vnus idemque, quod ob raritatem nominis haud absonum videtur, sequitur, codicem Masorae iam antea exitisse. Cum vero filius punctatoris illius Calonymi in cippo valde senex (שיש) mortuus esse affirmetur, a verisimili non abhorret, si codici adhuc 40 seu 42 annos praecedentes tribuimus. Quae cum ita sint, hypothesis nostra, quod omnis codicum thesaurus in persecutione Iudaeorum magna illa, anno 1349 iam

iam

iam iam in manus Christianorum deuenerit, ratione Masorae magis confirmatur quam refutatur.

Conuertimus nos ad scopum huius programmatis, Vobisque, *Commilitones suauissimi!* festum instans resurrectionis Domini nostri Iesu Christi sancte celebrandum, commendamus. Habeatis dictum illud Apostoli Iacobi (1, 27.) mentibus vestris infixum, dictum auro pretiosius, quod virtutem puram christianam paucis verbis prodit:

Ἐρησκεια καθαρα ἐστὶ — ἀσπιλον ἑαυτον τηρειν.

Ardentissima fundimus vota pro Te, *Eminentissime ac Celsissime Princeps Elector, FRIDERICE CAROLE IOSEPHE! S. Sedis Moguntinae Archiepiscopo, S. Romani Imperii per Germaniam Archicancellarie, Princeps et Episcopo Wormatiensis, cet. cet.!* vt Deus T. O. M. Te, patrem patriae dilectissimum, omni felicitatis genere cumulatum, statibus Tuis Moguntinis et Erfordiensibus fidelibus diu seruet, et quaecumque a Te mala remoueat.

Sponte iuuare soles artes, pulchrasque Camoenas,
Hinc merito Musae TE celebrare solent!

Nec minus ardentia vota fundimus pro Te, *Reuerendissime ac Illustrissime Domine, Domine, CAROLE THEODORE ANTONI! Lib. Bar. de DALBERG, Archiepiscopo Tarsensis, Coadiutor Moguntinae, Wormatiensis et Constantiensis, nec non ciuitatis et territorii Erfordiensis Proprinceps, Domine noster clementissime!* vt numen supremum Te, qui in consiliis ad publicum bonum inueniendis miram dexteritatem, in communicandis probitatem, et in exequendis constantiam vbique probas, indeque ab omnibus sincere amaris, ad seram vsque posteritatem beet.

Hoc TVA promeruit pietas ac ardor in artes
Quique pios ausus sponte iuuare soles!

Publ. sub sig. Rect. Fer. I. Pasch. MDCCLXXXIV,

proprium Iechaia, satis tritum, vulgo Ielia
Chron. 15, 24.

$100 + 40 + 2 = 142$. Si addideris 240 habebis
Chr. nato.

nobis fuit cum a Prof. Hermanno compertum
ppus quidam Erfordiensis hebraicus in libro,
gesetzte Sammlung von alten und neuen theo-
Sechster Beitrag auf das Jahr 1730, Leipzig,
librum amanter nobis impertivit, inueniatur,
llata inscriptio expressa est, et anonymus ad-
Dies Epitaphium ist zu Erfurt in der Karthäuser
gefunden worden, und daraus zu schliessen,
allerdings noch Iuden in Erfurt gewohnet.“ —
n Carthusianum, sed non amplius inuenimus.
dem anno, quo liber ille adparuit 1730, nemo
re potest?) quo abiectus seu contectus sit ille
nihilominus nobis magno fuit gaudio, quia
rev. P. Prioris Bradenii et P. Albogardi aliam
riptionem hebraicam, quae in horto latet, dein
ouimus.

IX.

ographo defuncti Senioris Besleri seruatum epi-
ui nostram versionem secundum verba expres-

cippo sepulchrali

viator (legens)

aspiciet id quod positum est

ta caput Rabbi Simeonis

Ascheris, qui

gregatus est (scilicet ad patres), anno

gesimo et primo

llenarii sexti. (1271 Chr.)

tendor Edenis sc. luceat defuncto!

Obser-

